

KONSTRUKCJA I UŻYCIĘ KWESTIONARIUSZA PERCEPCJI STYLÓW WYCHOWAWCZYCH (KPSW)*

Małgorzata Rękosiewicz, Monika Wysota

Instytut Psychologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Institute of Psychology, Adam Mickiewicz University in Poznań

CONSTRUCTION AND USE OF PERCEPTION OF PARENTING STYLES QUESTIONNAIRE (PPSQ)

Summary. The paper presents construction of *Perceptions of Parenting Styles Questionnaire* in its two versions: PPSQ-M (perception of mother's parenting style) and PPSQ-F (perception of father's parenting style). The questionnaire is used for diagnosis of parenting style (delegating, selling, participating, telling) and the flexibility in the use of parenting style of parents in the perception of their children (children in school age to emerging adulthood). The questionnaire is based on the theoretical framework of Hersey and Campbell (1999) and the questionnaire for parents – *Parenting Styles* by Hersey and Campbell in Polish adaptation by Hornowska (2007). Several steps of constructing the questionnaire as well as its psychometric characteristics have been presented. The questionnaire obtained satisfactory results during reliability analysis using Cronbach's method.

Key words: situational parenting, *Perceptions of Parenting Styles Questionnaire* (PPSQ), parenting style

Wprowadzenie

Tematyka stylów wychowawczych rodziców (zwanymi również postawami rodzicielskimi lub stylami rodzicielskimi - Plopa, 2005) i ich oddziaływania na różne aspekty rozwoju i funkcjonowania dzieci jest szeroko poruszana w literaturze. Dostrzega się związki pomiędzy sposobem postępowania wychowawczego rodzica a

* Artykuł przygotowany w ramach projektu badawczego NCN nr 2012/05/N/HS6/04061 pt.: *Spółeczny kontekst kształtowania się tożsamości osób z niepełnosprawnością intelektualną w okresie późnej adolescencji i wylaniającej się dorosłości* na lata 2012-2015 (kierownik projektu: mgr Małgorzata Rękosiewicz; opiekun naukowy: prof. dr hab. Anna I. Brzezińska, Instytut Psychologii UAM w Poznaniu).

Adres do korespondencji: Małgorzata Rękosiewicz, e-mail, malgrek@amu.edu.pl,
Monika Wysota, e-mail, m.wysota@amu.edu.pl

przystosowaniem nastolatków (Kerr, Stattin, Ozdemir, 2012), kształtowaniem się ich tożsamości (Babapour i in., 2012), zachowaniami żywieniowymi (Fuemmeler i in., 2012) czy zakresem społecznych kompetencji posiadanych przez dzieci w wieku szkolnym (Femandes, Priscilla, 2013). Zauważa się i podkreśla, że styl wychowawczy rodzica (np. Plopa, 2005; Kerr, Stattin, Ozdemir, 2012) ewoluuje między innymi wraz z rozwojem dziecka oraz może być odmienny wobec każdego z dzieci (Fuemmeler i in., 2012), jednak i tak jest on względnie stały i utrwalony (Plopa, 2005).

Zgodnie z naszą wiedzą, dostępne narzędzia badające style wychowawcze, poza niewątpliwymi zaletami, posiadają jedną słabą stronę, mianowicie opierają się na założeniu, że określony styl wychowawczy jest pewną stałą cechą rodzica. Przy użyciu owych narzędzi zmierzyć można dominujący styl wychowawczy. Koncepcja sytuacyjnego rodzicielstwa Herseya i Campbella (1999), na której opiera się opisywany w artykule Kwestionariusz Percepcji Stylów Wychowawczych, proponuje odmienne spojrzenie na to zagadnienie, akcentując konieczność dostrzeżenia zmienności stylu w zależności od sytuacji. Istotą efektywności oddziaływań rodzicielskich jest tutaj umiejętność oszacowania przez rodziców dojrzałości własnych dzieci do wykonania danego rodzaju aktywności oraz wygenerowanie konkretnych, odpowiednich do tego poziomu dojrzałości oddziaływań wychowawczych.

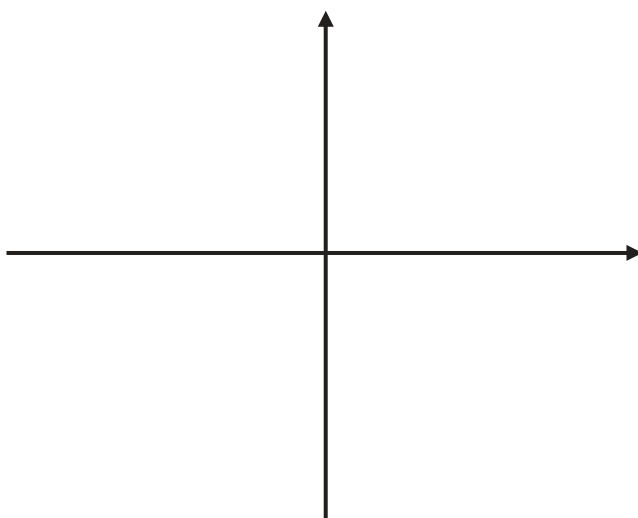
Kwestionariusz Percepcji Stylów Wychowawczych (KPSW) pozwala dokonać diagnozy stylu wychowawczego rodzica oraz jego elastyczności – w percepcji dziecka – w zależności od rodzaju sytuacji. To dziecko jest osobą, która dokonuje oceny oddziaływań wychowawczych swojego rodzica. Szczegółowa analiza wyników uzyskanych w kwestionariuszu pozwala ocenić, czy rodzic, w oczach dziecka, posiada (*vs.* nie posiada) umiejętność rozpoznania poziomu dojrzałości swojego dziecka do wykonania zadania oraz umiejętność dopasowania do niego rodzaju zachowań wychowawczych (skala *elastyczność*) oraz dodatkowo – pozwala zdiagnozować skłonność do stosowania (bądź nie) danego stylu wychowawczego (skale: *delegowanie, tłumaczenie, prowadzenie, zachęcanie*). U podstaw kwestionariusza leży spójna i jasna koncepcja teoretyczna. Narzędzie opracowane przez autorki artykułu posiada ponadto dobre parametry psychometryczne, tym samym może być wykorzystywane zarówno w badaniach naukowych, jak i przez psychologów praktyków.

Podstawy teoretyczne narzędzia

Konstrukcja kwestionariusza KPSW (Kwestionariusza Percepcji Stylów Wychowawczych) oparta została na teoretycznym ujęciu Herseya i Campbella (1999). Autorzy stworzyli tzw. sytuacyjną teorię przywództwa, którą następnie przenieśli na grunt rodziny, nazywając ją teorią sytuacyjnego rodzicielstwa (ang. *situational parenting*). Autorzy zakładają, że rodzic powinien dostosowywać oddziaływania wychowawcze do poziomu dojrzałości dziecka (gotowości) do wypełnienia poszczególnych zadań. Gotowość jest tutaj sposobem, w jaki dziecko wypełnia określone zadanie. Stanowi kombinację dwóch czynników: umiejętności i chęci. Obydwa czynniki mogą występować w czterech konfiguracjach: (1) dziecko ma umiejętność oraz chęć, (2) dziecko ma umiejętność, ale nie ma chęci, (3) dziecko nie

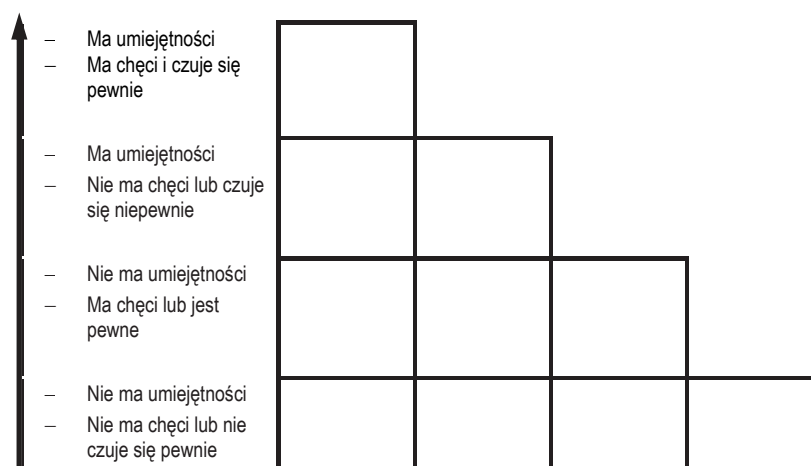
ma umiejętności, ale ma chęci, (4) dziecko nie ma umiejętności ani chęci. Rodzic w danej sytuacji powinien rozpoznać poziom umiejętności oraz chęci dziecka do wykonania zadania, a następnie dostosować odpowiednie zachowanie.

Z kolei zachowania rodziców mogą być wspierające (nastawione na relację) albo/i nakazowe (dyrektywne – nastawione na zadanie) (Hersey, Campbell, 1999). Kombinacja obu kategorii zachowań daje możliwość wyróżnienia czterech możliwych typów zachowań rodzicielskich, którymi są: (1) duża ilość zachowań wspierających, mała nakazowych – rodzic jest nastawiony na zbudowanie relacji, jednocześnie jest mało dyrektywny, (2) mała ilość zachowań wspierających, mała nakazowych – rodzic nie zachowuje się dyrektywnie, jest raczej nastawiony na zbudowanie relacji, (3) mała ilość zachowań wspierających, duża nakazowych – rodzic jest bardzo dyrektywny przy słabym nastawieniu na relacje, (4) duża ilość zachowań wspierających oraz duża zachowań nakazowych – w tym podejściu rodzic zachowuje się w sposób wysoce dyrektywny, jednocześnie jest nastawiony na zbudowanie relacji. Wymienione typy zachowań rodzicielskich dają odpowiednio cztery style wychowania: *prowadzenie, zachęcanie, delegowanie, tłumaczenie* (rycina 1).

posiadać pewne umiejętności, ale nie być zmotywowane do podjęcia działania – wtedy najefektywniejszym stylem wychowawczym będzie *zachęcanie* lub *delegowanie*. Dziecku nie trzeba bowiem objaśniać sposobu wykonania zadania, trzeba mu jedynie wyjaśnić sens jego wykonania. Co innego, kiedy nie posiada ono ani chęci, ani umiejętności – wtedy niezbędne może okazać się *prowadzenie*, charakteryzujące się niskim wsparciem (-W) i wysoką dyrektywnością (+D), a więc rodzic stosuje tu komunikację jednostronną, dokładnie objaśnia zadanie, a dziecko słucha i wykonuje kolejno swoje zadania. Zgodnie z opisywaną teorią nie istnieje jeden, najlepszy styl wychowania, który sprawdzałby się (byłby efektywny) w każdej sytuacji wychowawczej. Na rycinie 2 przedstawiono efektywne style wychowawcze w zależności od poziomu gotowości dziecka do działania.

Należy jeszcze raz podkreślić, że według teorii Herseya i Campbella style wychowawcze nie są stałymi cechami zachowywania się rodziców wobec dzieci, ale są dynamiczne, zmienne w zależności od okoliczności – czyli cech sytuacji/zadania i postrzeganych przez rodziców kompetencji/umiejętności i motywacji dziecka. W różnych sytuacjach i w różnym wieku dziecko potrzebuje mniej lub więcej emocjonalnego wsparcia, potrzebuje być mniej lub bardziej kierowane w swoich działaniach.

Etapy konstruowania kwestionariusza

Kwestionariusz Percepcji Stylów Wychowawczych (KPSW, *Perception of Parenting Styles Questionnaire*) został opracowany w 2013 roku przez autorki artykułu. W swojej budowie opiera się na kwestionariuszu Style Wychowawcze autorstwa Herseya i Blancharda (za: Hornowska, 2007). Każda z pozycji kwestionariusza składa się z opisu sytuacji w rodzinie (jest to opis funkcjonowania dziecka z uwzględnieniem poziomu posiadanych przez nie umiejętności oraz chęci do wykonania jakiegoś zadania) oraz z czterech odpowiedzi dotyczących możliwych zachowań rodzica w tej sytuacji. Pozycje przedstawiają zatem cztery rodzaje sytuacji, w których dziecko: (1) ma umiejętności i chęci, (2) ma umiejętności, ale nie jest chętne do wykonania zadania, (3) nie ma umiejętności, ale ma ochotę na wykonanie zadania oraz (4) nie ma ani chęci, ani umiejętności. Treść kilku pozycji testowych wzorowana jest na pozycjach kwestionariusza Style Wychowawcze, z tą różnicą, że pozycje te odnoszą się bezpośrednio do dziecka (np. *Ostatnio pokłóciłaś się ze swoimi koleżankami*), a nie jak w oryginale – do rodzica (np. *Twoja córka ostatnio pokłóciła się ze swoimi koleżankami*)¹.

Wszystkie pozycje kwestionariuszowe, zgodnie z zasadami konstruowania testów psychologicznych (Hornowska, 2001) były poddane ocenie sędziów kompetentnych. Pierwsze zadanie sędziów, którymi były doktorantki w Instytucie Psychologii UAM, polegało na ocenie każdej sytuacji (stanowiącej pozycję kwestionariuszową), czy dziecko będące jej bohaterem posiada umiejętności (TAK/NIE) oraz chęci do wykonania zadania (TAK/NIE). O przeprowadzenie wyżej opisanej oceny poproszono 3 sędziów. Jedynie przy ich pełnej zgodności (100%) daną pozycję włączano do pierwotnej wersji kwestionariusza. Po przeprowadzeniu tego zabiegu do pierwotnej wersji weszło 16 z 24 przygotowanych wcześniej opisów sytuacji.

W drugiej kolejności do każdej wyłonionej w pierwszym etapie sytuacji autorki przygotowywały 4 odpowiedzi, każda reprezentująca jeden z czterech stylów wychowawczych, którymi są: *prowadzenie, tłumaczenie, zachęcanie, delegowanie*. Do opracowania odpowiedzi również skorzystano z pomocy sędziów kompetentnych (innych niż wcześniej pracowników Instytutu Psychologii UAM), których zadaniem było, po zapoznaniu się z teorią Herseya i Campbella, dopasować każdą z proponowanych odpowiedzi do najbardziej odpowiadającego jej stylu wychowawczego. Do ostatecznej wersji kwestionariusza weszły tylko te odpowiedzi, co do których panowała 100% zgodność trzech sędziów kompetentnych.

Właściwości psychometryczne kwestionariusza

KPSW został po raz pierwszy wykorzystany jako narzędzie badawcze w pilotażu do szerszego projektu badawczego (pt.: *Społeczny kontekst kształtowania się tożsamości osób z niepełnosprawnością intelektualną w okresie późnej adolescencji i wyłaniającej się dorosłości* na lata 2012-2015; kierownik projektu: mgr Małgorzata Ręko-

¹ W ostatecznej wersji kwestionariusza są to pozycje nr 1, 2, 3, 4, 5. Pozostałe pozycje (nr 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12) zostały przygotowane przez autorki kwestionariusza.

siewicz; opiekun naukowy: prof. dr hab. Anna I. Brzezińska; Instytut Psychologii UAM) w 2012 roku. W badaniu udział wzięły 142 osoby w trzech grupach wiekowych: wczesnej adolescencji (uczniowie gimnazjum; $N = 23$; wiek: 14-17 lat; $M = 14,2$) późnej adolescencji (uczniowie liceum ogólnokształcącego; $N = 50$; wiek: 16-18 lat; $M = 16,2$) i wczesnej dorosłości (studenci; $N = 69$; wiek: 18-29; $M = 20,4$). Kobiety stanowiły 59,2% ($N = 84$) badanej próby.

Tabela 1 zawiera dane uzyskane w przebiegu analizy rzetelności metodą Cronbacha skali *elastyczność* – podstawowej skali w narzędziu. W związku z tym, że narzędzie składające się z 16 pozycji jest dość długie, można podejrzewać, że mogłoby być zbyt męczące dla osób badanych. Aby tego uniknąć, zdecydowano się na skrócenie narzędzia do 12 pozycji (taką samą liczbę pozycji zawiera kwestionariusz Style Wychowawcze), mimo uzyskanych zadowalających poziomów rzetelności. Przy usuwaniu pozycji kierowano się trzema zasadami. Usunięto te pozycje które: (1) uzyskały najniższe współczynniki korelacji z pozostałymi pozycjami, (2) po usunięciu których poziom α -Cronbacha był najwyższy oraz (3) tak aby względnie wyrównać liczbę pozycji w skalach czterech stylów wychowawczych. Na tej podstawie usunięto pozycje nr 2, 5, 13 i 14 z pierwotnej wersji kwestionariusza. Ostateczna rzetelność (skali *elastyczność*) w KPSW-M wynosi 0,76, a w KPSW-O 0,79.

Tabela 1. Ocena rzetelności skali elastyczność KPSW-M i KPSW-O

Numer pozycji w pierwotnej wersji kwestionariusza	Średnia skali po usunięciu pozycji	Wariancja skali po usunięciu pozycji	Korelacja pozycji ogółem	α -Cronbacha po usunięciu pozycji
KPSW-M				
1.	35,40	62,51	0,31	0,76
2.	35,50	64,67	0,23	0,76
3.	35,08	62,56	0,44	0,74
4.	35,57	62,25	0,44	0,74
5.	35,20	63,93	0,30	0,76
6.	35,17	59,37	0,44	0,74
7.	35,52	65,44	0,24	0,76
8.	35,32	62,03	0,38	0,75
9.	35,23	59,85	0,43	0,74
10.	34,89	60,09	0,44	0,74
11.	35,24	59,27	0,50	0,74
12.	35,14	61,75	0,41	0,75
13.	35,40	66,39	0,14	0,77
14.	35,71	64,07	0,24	0,76
15.	35,13	61,95	0,42	0,75
16.	35,38	63,44	0,33	0,75
KPSW-O				
1.	34,12	71,32	0,39	0,80
2.	33,88	70,43	0,34	0,80
3.	33,74	72,25	0,22	0,81
4.	33,75	69,32	0,35	0,80

cd. tabeli 1

5.	33,90	71,02	0,31	0,80
6.	33,54	65,84	0,54	0,79
7.	33,75	67,97	0,44	0,80
8.	33,71	67,23	0,52	0,79
9.	33,68	69,49	0,36	0,80
10.	33,53	67,72	0,43	0,80
11.	33,37	68,13	0,42	0,80
12.	33,60	65,86	0,56	0,79
13.	33,94	70,69	0,32	0,80
14.	33,89	69,51	0,34	0,80
15.	33,65	67,02	0,56	0,79
16.	33,84	69,03	0,44	0,80

Źródło: opracowanie własne

W dodatkowych skalach odnoszących się do stylów wychowawczych uzyskano słabszą rzetelność, na poziomie 0,5, która wydaje się być w tym przypadku zadowalająca, biorąc pod uwagę małą liczbę pozycji w skalach. Jednocześnie, biorąc pod uwagę widoczne i zgłaszane w czasie przeprowadzanych badań zmęczenie osób badanych pierwotną długością kwestionariusza, mniejsza liczba pozycji wydaje się być uzasadniona. Stosując jednak kwestionariusz w badaniach naukowych jak i w praktyce, należy pamiętać, by wyniki uzyskane przez osoby badane w poszczególnych skalach, wskazujące na skłonność rodzica do stosowania danego stylu wychowawczego, traktować z ostrożnością. Pomimo tego, że niektóre źródła podają rzetelność na poziomie 0,5 za wystarczającą (mała liczba pozycji jest tego uzasadnieniem), to jednak zwykle za zadowalającą traktuje się rzetelność na poziomie $\alpha = 0,7$ (Bedyńska, Brzezicka, 2007). Dlatego też, rekomendujemy wykorzystanie w badaniach naukowych jak i praktyce wyniku na skali *elastyczność*, natomiast wyniki na skalach dodatkowych należy traktować z ostrożnością.

Konstrukcja kwestionariusza

Kwestionariusz (zarówno KPSW-M, jak i KPSW-O) składa z 12 pozycji z wymuszonym wyborem, co oznacza, że badany za każdym razem musi wybrać jedną z odpowiedzi. W każdej z pozycji opisana jest sytuacja w rodzinie. Badany wybiera jedną z czterech odpowiedzi, która w najbardziej trafny sposób opisuje określone zachowanie jego/jej rodzica w tej sytuacji (matki w KPS-M i ojca w KPSW-O). Każda z czterech odpowiedzi odnosi się do jednego z czterech stylów wychowawczych (*prowadzenie, tłumaczenie, delegowanie, zachęcanie*). Obie wersje kwestionariusza – percepcji stylów wychowawczych ojca i matki są tożsame, tzn. różnią się jedynie określeniem „mama” i „tata” oraz odpowiednimi rodzajnikami. Nie ma pomiędzy wersjami różnic treściowych. Przykładowa pozycja z kwestionariusza jest następująca:

Sytuacja:

Twoja mama chce, abyś pomogła jej w przygotowaniu kolacji w związku z wizytą gości. Nigdy dotąd nie pomagałaś мамie w tego rodzaju czynnościach. Poza tym nie reagujesz na prośby mamy, ponieważ prowadzisz ciekawą rozmowę na czacie.

Odpowiedzi:

1. *Twoja mama na spokojnie przedyskutuje z Tobą zaistniałą sytuację i wysłucha Twoich wyjaśnień, dlaczego nie pomagasz jej w kuchni.*
2. *Twoja mama zabroni Ci rozmawiać na czacie, da Ci konkretne zadania do wykonania w kuchni i będzie Cię kontrolować.*
3. *Twoja mama nie zareaguje w żaden sposób na to, że rozmawiasz na czacie. Uzna, że pewnie w końcu przyjdiesz do kuchni i zaczniesz jej pomagać.*
4. *Twoja mama poprosi Cię o wyjaśnienie, dlaczego zamiast przyjść do kuchni, rozmawiasz na czacie. Następnie poleci Ci pomóc jej w przygotowaniach.*

Administracja

Narzędzie przeznaczone jest zarówno do badania grupowego, jak i indywidualnego. Jest adresowane do osób znajdujących się w fazach rozwojowych, w których następuje coraz większe usamodzielnianie i uniezależnianie od wpływu rodziców – tj. od wczesnej adolescencji do wczesnej dorosłości. Osoby badane wybierają zawsze jedną odpowiedź. Czas wypełniania kwestionariusza nie jest ograniczony. Wypełnianie rozpoczyna się od samodzielnego odczytania przez osoby badane instrukcji, która brzmi następująco:

*Poniżej znajdują się opisy różnych sytuacji, które mogą się każdemu przytrafić w życiu rodzinnym, a pod nimi kilka typowych reakcji mam. Wyobraź sobie siebie w tych sytuacjach, nawet jeśli Ci się takie nigdy nie zdarzyły lub mało do Ciebie pasują, a następnie zastanów się, jak Twoja mama zareagowałaby w tej sytuacji obecnie, gdyby taka sytuacja miała miejsce i wybierz **jedną** odpowiedź opisującą najbardziej prawdopodobną jej reakcję. Wybraną odpowiedź zaznacz krzyżykiem X, tak jak w przykładzie:*

1. <i>Twoja mama omówi z Tobą tę sprawę i jeśli będzie taka potrzeba, pomoże Ci rozwiązać problem.</i>	X
--	---

Za każdą odpowiedź można uzyskać 0, 1 lub 2 punkty zgodnie z zasadą:

- 2 punkty – styl najlepiej dopasowany do umiejętności i chęci dziecka do działania;
- 1 punkt – styl niedopasowany do umiejętności lub chęci dziecka do działania;
- 0 punktów – styl niedopasowany do umiejętności, jak i do chęci dziecka do działania.

Tabela 2. zawiera informacje o punktacji dla każdej z pozycji kwestionariusza. Wynik na skali *elastyczność* jest średnią uzyskanych punktów w całym kwestionariuszu. Wynik świadczy o elastyczności rodziców (w percepcji dziecka) w stosowaniu stylów wychowawczych, a więc dopasowaniu stylu do chęci i umiejętności dziecka. Im wyższy wynik, tym większa elastyczność rodzica, im niższy – tym niższa elastyczność. Dla obliczenia wyniku dla skal dodatkowych – skal stylów wychowawczych należy obliczyć średni wynik uzyskany w każdej ze skal (por. tabela

2.). Dodatkowe skale są szczególnie przydatne, jeśli wynik na skali *elastyczność* jest niski. Obliczenie średnich dla stylów umożliwia diagnozę, w jaki sposób, w percepcji dziecka, objawia się nieelastyczność rodzica – czy ma na przykład skłonność do stosowania tylko jednego stylu niezależnie od okoliczności albo pomija któryś ze stylów itp.

Tabela 2. Liczba punktów możliwych do uzyskania za określoną odpowiedź dla każdego pytania kwestionariusza

Nr pozycji	Skala	Odpowiedzi			
		A	B	C	D
1	ZACH	0	1	1	2
2	PROW	0	1	2	1
3	DEL	0	1	1	2
4	ZACH	2	1	1	0
5	ZACH	1	2	0	1
6	PROW	1	2	0	1
7	TŁUM	0	1	1	2
8	TŁUM	0	1	1	2
9	PROW	1	2	0	1
10	ZACH	2	1	1	0
11	DEL	1	0	2	1
12	DEL	1	0	2	1

Źródło: opracowanie własne

Podsumowanie

Styl wychowawczy w teorii Herseya i Campbella jest sposobem, w jaki rodzice oddziałują na dziecko, biorąc, lub nie, pod uwagę sytuację i gotowość dziecka do sprostania danemu zadaniu. W sytuacji idealnej elastyczny rodzic dostosowuje swój styl wychowawczy do gotowości i umiejętności dziecka, wybierając jeden spośród czterech następujących: *delegowanie, tłumaczenie, prowadzenie, zachęcanie*. Dostępny dotąd kwestionariusz Style Wychowawcze jest kwestionariuszem samoopisowym przeznaczonym dla rodziców – rodzic samodzielnie dokonują opisu własnych zachowań wychowawczych wobec dziecka. Brakowało, zgodnego z teorią sytuacyjnego rodzicielstwa, narzędzia do badania stylu wychowawczego rodziców w percepcji dzieci. Odpowiedzią na tę potrzebę jest przygotowany i opisany Kwestionariusz Percepcji Stylów Wychowawczych.

KPSW jako narzędzie diagnozujące style wychowawcze matki i ojca, może znaleźć zastosowanie zarówno w badaniach naukowych, jak i w praktyce psychologicznej. W jednym i drugim przypadku ciekawe byłoby na przykład zastosowanie KPSW wśród dzieci oraz kwestionariusza Style Wychowawcze wśród rodziców – aby uzyskać informację na temat ewentualnych różnic pomiędzy dziećmi a rodzicami w percepcji stylu wychowawczego. Narzędzie uzyskało zadowalający

poziom rzetelności dla głównych skal, jest także spójne teoretycznie. W aktualnej wersji, zgodnie z podanymi właściwościami psychometrycznymi, KPSW pozwala na rzetelne dokonanie diagnozy elastyczności rodziców w stosowaniu stylów wychowawczych.

Literatura cytowana

- Babapour, K.J., Bahman, E., Mojtaba, G., Whhab, M. (2012). The relationship between parenting styles and identity styles in adolescent. *Journal of Psychology*, 16 (2), 161-170.
- Bedyńska, S., Brzezicka, A. (2007). *Statystyczny drogowskaz. Praktyczny poradnik analizy danych w naukach społecznych na przykładach z psychologii*. Warszawa: Wydawnictwo Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej „Academica”.
- Femandes, J., Priscilla, P. (2013). Perceived paternal parenting style and social competence. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 39 (1), 103-109.
- Fuemmeler, B.H., Yang, Ch., Costanzo, P., Hoyle, R.H., Siegler, I.C., Williams, R.B., Ostbye, T. (2012). Parenting styles and body mass index trajectories from adolescence to adulthood. *Health Psychology*, 31 (4), 441-449. doi: 10.1037/a0027927.
- Hersey, P., Blanchard, K.H. (1974). So you want to know your leadership style? Measuring how you behave in a situational leadership framework. *Training and Development*, 2, 22-37.
- Hersey, P., Campbell, R. (1999). *Situational Parenting*. Escondido: Center for Leadership Studies.
- Hornowska, E. (2001). *Testy psychologiczne. Teoria i praktyka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Hornowska, E. (2007). *Model wychowania sytuacyjnego (Situational Parenting) P. Herseya i K.H. Blancharda: podstawowe pojęcia i dynamika*. Poznań: Instytut Psychologii UAM (maszynopis niepublikowany).
- Kerr, M., Stattin, H., Ozdemir, M. (2012). Perceived parenting style and adolescent adjustment: revisiting directions of effects and the role of parental knowledge. *Developmental Psychology*, 48 (6), 1540-1553. doi: 10.1037/a0027720.
- Plopa, M. (2005). *Psychologia rodziny: teoria i badania*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.